

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی بابل

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی بابل
دانشکده پرستاری و مامایی فاطمه زهرا (س) رامسر
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته پرستاری داخلی-جراحی
عنوان

ارتباط عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان با وضعیت تغذیه‌ای در بیماران تحت درمان با

همودیالیز

اساتید راهنما

دکتر زهرا فتوکیان

دانشیار گروه آموزشی پرستاری داخلی-جراحی

دکتر فاطمه غفاری

دانشیار گروه آموزشی پرستاری سلامت جامعه

استاد مشاور

دکتر حسینعلی نیکبخت

استادیار گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی

نگارش

سبحان رحیمی اسبو

شهریور/۱۴۰۲

شماره ثبت پایان‌نامه: ۱۲۷

چکیده

مقدمه: بیماران تحت درمان با همودیالیز از مشکلات تغذیه‌ای گوناگون شامل کمبود انرژی و پروتئین و بعضی از ریزمغذی‌ها رنج می‌برند. عدم اطمینان نسبت به بیماری و درمان و ترس از بیماری و درمان از جمله مفاهیم روان‌شناختی هستند که در بیماران همودیالیزی می‌توانند، اثرات مختلفی بر پیامدهای بیماری و درمان از جمله وضعیت تغذیه‌ای بگذارند. از آنجایی که برای سنجش این سازه‌ها ابزارهای روا و پایایی در دسترس نیست، این مطالعه در ابتدا باهدف طراحی و روان‌سنجی مقیاس‌های عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان و در ادامه باهدف تعیین ارتباط آن‌ها با وضعیت تغذیه‌ای بیماران انجام شد.

روش کار: این مطالعه در ۲ مرحله، شامل مرحله اول نوع روش‌شناختی و مرحله دوم توصیفی-مقطعی از آبان تا بهمن سال ۱۴۰۱، انجام شد. تعداد نمونه‌های این مطالعه شامل ۳۶۰ بیمار تحت درمان با همودیالیز، در بیمارستان‌های شهید بهشتی و آیت‌اله روحانی بابل بود. وضعیت تغذیه‌ای این بیماران با اندازه‌گیری پارامترهای شاخص خطر تغذیه‌ای، ویژگی‌های آنترپومتریک و آزمایش‌های بیوشیمیایی مورد بررسی قرار گرفت. جهت بررسی عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان، این مقیاس‌ها از طریق مرور بر متون (روش قیاسی) و مصاحبه فردی (روش استقرایی) طراحی و شاخص‌های روان‌سنجی (روایی صوری، محتوایی و سازه و پایایی) بررسی شد. سپس ارتباط این مفاهیم با وضعیت تغذیه‌ای بیماران همودیالیزی تعیین شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمارهای توصیفی و استنباطی (آزمون‌های تی مستقل و رگرسیون خطی تک و چند متغیره و ضریب هم‌بستگی پیرسون) با استفاده از نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۷ استفاده شد.

نتایج: میانگین سنی شرکت‌کنندگان $58/32 \pm 14/20$ سال بود. مقیاس‌های عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان به ترتیب با ۲۹ و ۳۹ گویه وارد روان‌سنجی شدند. در روان‌سنجی به ترتیب ۱۲ و ۱۴ گویه از مقیاس‌های عدم اطمینان و ترس حذف شدند. طبق نتایج مقیاس ۱۷ گویه‌ای عدم اطمینان دارای ۵ عامل بود که ۸۲/۱۶٪ از واریانس کل و مقیاس ۲۴ گویه‌ای ترس دارای ۶ عامل بود که ۸۷/۴۲٪ از واریانس کل را تبیین می‌کردند. میزان ثبات و همسانی درونی مقیاس عدم اطمینان ۰/۹۷۷ و ۰/۸۱۸ و مقیاس ترس ۰/۹۷۴ و ۰/۸۸۸ بود. بین عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان ارتباط مستقیم و معنی‌دار آماری ($p < 0/001$) مشاهده شد، اما این دو مفهوم با وضعیت تغذیه بیماران ارتباط معنی‌دار آماری ($p = 0/968$ و $p = 0/810$) نداشتند.

نتیجه‌گیری: مقیاس‌های عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی برخوردار هستند. با توجه به سادگی و کوتاه بودن، پیشنهاد می‌شود در ویزیت‌های پیگیرانه مراقبین سلامت جهت شناسایی پیامدهای روان‌شناختی همودیالیز مورد استفاده قرار گیرند. همچنین توصیه می‌شود مراقبین سلامت با به‌کارگیری راهکارهای مبتنی بر شواهد در جهت کاهش عدم اطمینان و ترس از بیماری و درمان گام بردارند.

کلیدواژه‌ها: عدم اطمینان، ترس، بیماری، درمان، وضعیت تغذیه‌ای، همودیالیز، نارسایی کلیه،

مزمین

Relationship between uncertainty and fear of disease and treatment with nutritional status in hemodialysis patients

Abstract

Introduction: Patients undergoing hemodialysis treatment may face various nutritional issues, including energy and protein deficiencies, as well as some micronutrient deficits. Psychological concepts such as uncertainty about the disease and treatment and fear of disease and treatment are factors that can have different effects on the outcomes of disease and treatment, including nutritional status, in hemodialysis patients. Since there are no readily available valid and reliable tools to measure these constructs, this study was conducted initially to design and psychometrically evaluate scales of uncertainty and fear of disease and treatment and subsequently to determine their relationship with the nutritional status of hemodialysis patients.

Methods: This study was conducted in two phases, including a methodological phase and a descriptive-cross-sectional phase from November 2022 to February 2023. The study sample consisted of 360 patients undergoing hemodialysis treatment at Shahid Beheshti and Ayatollah Rouhani Hospitals in Babol. The nutritional status of these patients was assessed by measuring nutritional risk index, anthropometric characteristics, and biochemical tests. To assess uncertainty and fear of disease and treatment, these scales were designed through literature review (deductive method) and individual interviews (inductive method) and were examined for psychometric properties (face validity, content validity, construct validity, and reliability). Then, the relationship between these concepts and the nutritional status of hemodialysis patients was determined. Descriptive and inferential statistics (independent t-tests, simple and multiple regression analysis, and Pearson's correlation coefficient) were used to analyze the data using SPSS software version 27.

Results: The participants had a mean age of 58.32 ± 20.14 years. The uncertainty and fear scales were entered into the psychometric evaluation with 29 and 39 items. In the psychometric evaluation, 12 items from the uncertainty scale and 14 items from the fear scale were removed. According to the results, the 17-item uncertainty scale had 5 factors that explained 82.16% of the total variance, while the 24-item fear scale had 6 factors that explained 87.42% of the total variance. The internal consistency and reliability of the uncertainty scale were 0.977 and 0.818, respectively, and for the fear scale, they were 0.974 and 0.888, respectively. A direct and statistically significant relationship was observed between uncertainty and fear of illness and treatment ($p < 0.001$). However, these two concepts did not have a statistically significant relationship with the nutritional status of the patients ($p = 0.810$ and $p = 0.968$).

Conclusion: The uncertainty and fear scales have appropriate psychometric properties and are recommended as suitable tools for identifying psychological consequences in hemodialysis patients. Due to their simplicity and brevity, it is suggested that they be used in follow-up visits by healthcare providers to assess the psychological outcomes of hemodialysis. It is also recommended that healthcare providers use evidence-based strategies to reduce uncertainty and fear of disease and treatment.

Keywords: Uncertainty, fear, disease, treatment, nutritional status, hemodialysis, kidney failure, chronic.

Babol University of Medical Sciences

Ramsar Fatemeh Zahra School of Nursing and Midwifery

**In partial fulfillment of the requirements for the Degree Master of Science in field of Medical
Surgical Nursing**

Title

**Relationship between uncertainty and fear of disease and
treatment with nutritional status in hemodialysis patients**

Supervisors

Dr Zahra Fotokian

Associate Professor of Nursing

Department of Medical Surgical Nursing

Dr Fatemeh Ghaffari

Associate Professor of Nursing

Department of Nursing and health

Advisors

Dr Hossein-Ali Nikbakht

Assistant Professor of Epidemiology

Department of Biostatistics and Epidemiology

By:

Sobhan Rahimi

Registration Number: 127

20223/September

